

นรกกกลางภาค 2/2566

ภาษาไทย คัมภีร์จันทรศาสตร์

by หลวงปู่

คัมภีร์จินตศาสตร์

ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : เป็นตำราแพทย์ไทยโบราณที่พระจุลจอมเกล้าฯ ร.5 ให้รวบรวมไว้เพื่อเผยแพร่

ฉบับหลวง เรียกว่า คัมภีร์ ประกอบด้วย 14 คัมภีร์ภายในเล่ม รวมถึงคัมภีร์จินตศาสตร์ด้วย

ต้นกำเนิด : พระจุลจอมเกล้าฯ ให้แพทย์หลวงสืบค้น รวบรวมตำราแพทย์ต่างๆ มาเขียนลงสมุดไทย เรียกว่า เส้นหาดาล
หลังจากนั้นก็ตั้ง โรงเรียนราชแพทยาลัย ให้พิมพ์ตำราแพทย์หลวงฉบับแรก ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ พิมพ์แค่ 3 เล่ม
เพราะไม่มีทุน ต่อมา พระยาพิศณุประสาทเวช (คง ถาวรเวช) ได้ขออนุญาต กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
นายกสภาหอสมุดวชิรญาณ พิมพ์ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์อีก 2 เล่ม เมื่อปี 2450 เพราะเห็นความจำเป็น 2 ข้อ
1.ประชาชนที่ป่วยต้องมีตำราแพทย์ไว้รักษาตน 2.อนุรักษ์ตำราแพทย์ให้คนรุ่นหลัง

ปล. มีเนื้อหาคัมภีร์อื่นด้วย ถ้าอยากอ่านของจินตศาสตร์ล้วน ให้ข้ามไป 4 หน้า

ส่วนของเนื้อหาจะไม่ได้ใส่มา เพราะคิดว่าทุกคนจะได้อยู่แล้ว ใช้ปะตัวเอง

คัมภีร์ฉันทศาสตร์ : สรุปรูปร่างจากคัมภีร์ต่างๆ ว่าด้วยเรื่องของ ไข่ เวลา กำลังวัน เพื่อบอกว่าไข่นั้นประเภทยอะไร

คัมภีร์ปฐมจินดาร์ : การรักษาครรภ์ การคลอด โรคเด็กและวิธีรักษา

ถ้าแม่อยากกินเนื้อปลา - สัตว์นรกมาเกิด

ถ้าแม่อยากกินของเปรี้ยว ขม - สัตว์หิมพานต์ ครุฑ นาคมาเกิด

ถ้าแม่อยากกินผลไม้ - ดิรัจฉานมาเกิด

ถ้าแม่อยากกินดิน อาหารจืด พืชผัก - พรหมมาเกิด

ถ้าแม่อยากกินน้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล - สวรรค์มาเกิด

ถ้าแม่อยากกินของเผ็ดร้อน รสจัด - มนุษย์มาเกิด

คัมภีร์ธาตุวิภังค์ : ลักษณะของธาตุพิการ ธาตุในกาย ดิน น้ำ ลม ไฟ และสมุนไพรรักษา

คนไข้เนื้อขาว	เลือดหวาน	ใช้ยารสเผ็ดขม
---------------	-----------	---------------

คนไข้เนื้อขาวเหลือง	เลือดเปรี้ยว	ใช้ยารสเค็ม
---------------------	--------------	-------------

คนไข้เนื้อดำแดง	เลือดเค็ม	ใช้ยารสเค็ม
-----------------	-----------	-------------

คนไข้เนื้อดำ	เลือดเค็มและเย็นมาก	ใช้ยารสหวาน
--------------	---------------------	-------------

คัมภีร์สรรพคุณ : สรรพคุณของสมุนไพรชนิดต่างๆ กระชาย หอม กระเทียม

คัมภีร์สมุฏฐานวินิจฉัย : การวินิจฉัยโรคและบำรุงรักษาสุขภาพ

มูลเหตุธาตุทั้ง 5 - ธาตุสมุฏฐาน เตโช วาโย อาโป ปถวี

อิทธิพลของฤดูกาล - ฤดูสมุฏฐาน

อายุที่เปลี่ยนไปตามวัย - อายุสมุฏฐาน

ถิ่นที่อยู่อาศัย - ประเทศสมุฏฐาน

อิทธิพลกาลเวลาและสรีรยจักรวาล - กาลสมุฏฐาน

พฤติกรรมที่เป็นมูลเหตุของโรค 8 ประการ

คัมภีร์วรายคสาร : คุณสมบัติของแพทย์ ลักษณะผู้ป่วย การรักษา คุณค่าของยาและอาหาร

มธุระ - หวาน

อัมพิสะ - เปรี๊ยว

กฏุก - เผ็ดร้อน

ลวณะ - เค็ม

ติดติกะ - ขม

กาสะวะ - ฝาด

คัมภีร์มหาโชตรัต : โรคต่างๆของผู้หญิงและสมุนไพรที่ใช้รักษา

โลหิตระดูอันเกิดแก่หัวใจ

โลหิตระดูอันเกิดแต่จี้วัด

โลหิตระดูอันเกิดแต่ผิวเนื้อ

โลหิตระดูอันเกิดแต่เส้นเอ็น

โลหิตระดูอันเกิดแต่กระดูก

คัมภีร์ชวदार : โรคเลือดและสมุนไพรที่ใช้รักษา + ลมพิษ

ลมอินทรธนู

ลมกุมภภณฑัยักษ์

คัมภีร์โรคนิทาน : สาเหตุของโรคและสมุนไพรที่ใช้รักษา เช่น

เสมหะพิการ - กินอาหารไม่รู้รส

น้ำลายพิการ - เป็นไข้ คอแห้ง ฟันแห้ง

มูลพิการ - เยี่ยวแดง เยี่ยวเป็นเลือด

มันเหลวพิการ - มีอบวมเท้าบวม ผอมแห้ง น้ำเหลืองตก

มันจั้นพิการ - ตัวชา

คัมภีร์ธาตุวิวรรณ์ : ลักษณะของธาตุพิการและสมุนไพรรักษา

4 ธาตุวิปลาส กอง เตโช/วาโย/อาโป/ปถวี ธาตุ

คัมภีร์มูจนาปักขันทิกา : โรคของผู้ชาย ผู้หญิงและสมุนไพรรักษา

คัมภีร์ตักกะศิลา : อาการของโรคระบาด

ไข้สังวาลย์พระอินทร์

ไข้จ้าวไหม้ใบเกรียม

คัมภีร์โกษย : โรคกษัยต่างๆและสมุนไพรรักษา

คัมภีร์ฉันทศาสตร์

ลักษณะคำประพันธ์ : ส่วนใหญ่เป็นกาพย์ยานี ๑๑ ส่วนตอนที่กล่าวถึงโรคแทรกซ้อน 8 ประการ จะใช้ร่าย

คัมภีร์ฉันทศาสตร์แบ่งเนื้อหาเป็น 7 ส่วน

- บทไหว้ครู ไหว้พระรัตนตรัย ไหว้เทพเจ้าของพราหมณ์ ไหว้หมอชีวกโกมารภัจจ์
- กล่าวถึงความสำคัญของแพทย์
- กล่าวถึงคุณสมบัติที่แพทย์พึงมี
- กล่าวถึงโรคและการรักษา
- เป็นคำเตือนให้แพทย์ศึกษาคัมภีร์ฉันทศาสตร์
- ลักษณะของแพทย์ที่ดี
- คำขอพรของผู้ประพันธ์

ชีวกโกมารภัจจ์/ชีวกโกมารภฤต อยู่ในช่วงแรกของพุทธ ได้รับยกย่องเป็นแพทย์ต้นแบบแพทย์แผนโบราณในหลายประเทศแถบเอเชีย

คุณค่าด้านเนื้อหา

เป็นตำราที่มีความรู้หลายแบบ ด้วยการแบ่งเป็น 19 ตอน ใช้คำประพันธ์เหมาะสม เริ่มด้วยบทไหว้ครู ต่อด้วยการสอนจรรยาบรรณแพทย์ และข้อควรปฏิบัติ ส่วนเนื้อหาที่ใช้รายก็อธิบายเกี่ยวกับโรคและการรักษาของแพทย์แผนไทย

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

เลือกคำที่สื่อความหมาย ความคิดได้เหมาะสม มีการใช้สำนวนไทย เช่น อ้ายยื่นแก้วแก้วนร และใช้โวหารเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ

คุณค่าด้านสังคม

สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของสังคมไทย - จันทรศาสตร์มีความหมายว่า ตำรา (ศาสตร์) ที่เป็นเป็น สูตร (จันท์) ตำราตำราการแพทย์ไทยใน คัมภีร์อาถรรพ์เวทในศาสนาพราหมณ์ มีเรื่องเกี่ยวกับไสยศาสตร์จึงมักพบคำว่า คัมภีร์ไสย ในคำประพันธ์ด้วย

สะท้อนให้เห็นคุณค่าเรื่องแพทย์แผนไทย - แพทย์แผนไทยเป็นวิธีการรักษาโรคหนึ่ง เป็นแพทย์ทางเลือกที่มีความสำคัญ

โดยปัจจุบันถือว่าเป็นทางเลือกในการรักษาโรค

ให้ข้อคิดนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน - เรื่องความไม่ประมาท ความอวดดี ความริษยา ความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความหลงตัวเอง การมีศีลธรรม

ไม่ว่าจะอาชีพไหนก็ตาม โดยเฉพาะแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของชีวิตคน ต้องเป็นผู้ที่รอบรู้จริง ตั้งแต่วินิจฉัยโรค การใช้ยา

และความรับผิดชอบต่อผู้ป่วย

ให้ความรู้เรื่องศัพท์แพทย์โบราณ - เช่น ธาตุพิการ แปลว่า ธาตุทั้ง 4 ในร่างกายไม่ปกติ ปวดมวน แปลว่า อาการปั่นป่วนในท้อง

คำศัพท์

หว่านยา	ว่านยา	วิตักโก	ความนึกคิด
การยา	รักษา	วิตักกา	ความคิดไม่ดี , อคติ
เกียจ	คดโกง , กีดกัน	กามราด	กำหนดในกาม
เยียนไข้	เยี่ยมไข้	วิจาโร	พิจารณา
อาตมา	ตนเอง	หิริกัง	ความละอายต่อบาป
จังหวัด	ขอบเขต , เนื้อหา	อโนตปปัง	ความไม่กลัวต่อบาป
อโภยสันตา	โรคตาทุกชนิด	วิถาร	ละเอียดยถิถ้วน
สิทธิณนทีปักษี	โรคที่เป็นหนักในระยยะใกล้ตาย	กายนคร	ร่างกาย
อติสาร	อาการของโรคเป็นไข้หนักถึงใกล้ตาย	ดวงจิต	กษัตริย์
พิริย	ความเพียร	แพทย์	ทหาร
สมาทาน	การถือปฏิบัติ	โรค	ข้าศึก
สรณา	เป็นที่พึ่ง	ปิดตัม	น้ำดีในตับ
โทโส	ความโกรธ	หนทางทั้งสามแห่ง	หัวใจ น้ำดี อาหาร
วิจิกิจฉา	ความลังเล , สงสัย	กระจัด	ชัดเจน
อุทธัจจิง	ฟุ้งซ่าน , ประมาท	อัม	ปิดบัง
ไกรสรราช	พญาราชสีห์	หินชาติ	เลว
ทัญฐิมาโน	ความถือตัว	โจทย์ทาย	โ้อวด
ข่าอย่าโวหาร	ให้ความเคารพ	ตรีโทษ	เลือด ลม เสมหะ เป็นพิษพร้อมกัน

พิศดาร

ละเอียด กว้างขวาง

จำเนียร

เชียวชาญ

สุคติวไลย

ที่อยู่อันเกษมสุข

ครุกรรม

บาปหนัก

คำโจทย์

ข้อกล่าวหา

เพศไฉ้

ชนิดของโรค

วาตา กำเดา

กำเดาไหล

ต่างเนื้อก็ต่างยา

ลักษณะประจำตัวต่างกัน

ภิชโย

มากขึ้น , ยิ่งขึ้น

โรคระย้า

โรคหนักขึ้นเพราะยา

ยาผาย

ยาจับลม

คัมภีร์แพทย์

คัมภีร์ไสย